

עד מהרה הפך מוחאמדוב לא רק להצלחה אמנותית מסחררת, אלא גם להצלחה כספית מרשימה, וזה לא מעט במצבו של הרויאל באלט

1990 - עזב הכוכב המדהים של תיאטרון בולשוי, אירק מוחאמדוב, את רוסיה ואת הבולשוי, מקום שם היתה מובטחת לו קריירה מזהירה. חביבו של יורי גריגורוביץ', הכוריאוגרף הראשי של הבולשוי ושליטו הבולט מעורער, המבצע הצעיר ביותר מאז ומעולם של "ספרטקוס", עזב אירק מוחאמדוב את המקום הנכסף בעיני הרבה רקדנים רוסים והצטרף ללהקת הבאלט המלכותי בלונדון.

הכל אמרו אז, שמנהל הבאלט המלכותי, אנתוני דוואל, עשה צעד נכון ביותר בהחתימו את הכוכב יליד קזאן שבטטריה על חוזה לחמש שנים. עד מהרה הפך מוחאמדוב לא רק להצלחה אמנותית מסחררת, אלא גם להצלחה כספית מרשימה, וזה לא מעט במצבו של הרויאל באלט, הבן החורג של בית האופרה קובנט גארדן, שהנהלתו מקדישה את מרב תשומת ליבה לאופרה. זה ניכר היטב כשהלכתי במסדרונות המפותלים והסבוכים של מאחורי הקלעים בקובנט גארדן לפגישה עם אירק מוחאמדוב. ללא ספק, אילו היה נשאר בברית המועצות, חדר ההלבשה שלו היה הרבה יותר מרשים מהחדר הקטן, העמוס והמואר קלושות, בו דיברנו שעה ארוכה.

ניכר היה בו, שהוא נהנה להתבטא ברוסית ובשלב מסוים הרגשתי רצון מצידו להיות כן עד הסוף בתשובותיו.

כשהזכרתי את הופעתו הראשונה על בימת בולשוי, מיד הדגיש בצחוק, שהופעתו הראשונה כרקדן היתה עוד בקזאן, בגיל חמש, בתפקיד החתול, בהפקה כוריאוגרפית מלאה. אמו, שדאגה להשכלתו המוסיקלית, חשה מיד בכשרונו כרקדן. לאחר התייעצות עם מומחים, עקרה המשפחה למוסקבה, ומוחאמדוב נשלח ללמוד באלט בבית הספר שליד הבולשוי.

בשנת 1981 זכה בתחרות שבעקבותיה הוזמן על ידי יורי גריגורוביץ' לבולשוי, ומיד קיבל את התפקיד הראשי ב"ספרטקוס".

"אני זוכר, שמה שהפחיד אותי לא היה התפקיד עצמו, אלא תחושת האחריות בפני גריגורוביץ', שנתן לי אותו. הרצון להוכיח לדור המבוגר יותר של רקדנים שגם אנחנו, הצעירים, מסוגלים לעשות את זה היטב, תוך ביטוי ההיבט הדרמטי של הבאלט. רק עכשיו, בגיל מבוגר יותר, אני תופש מה רציני להוכיח אז: בגרות והבנת מהות התפקיד. כבר אז חשתי, נכון יותר

אירק מוחאמדוב, "הבן האובד", כור: ג'ורג' באלאנשין IREK MUKHAMEDOV, "PRODIGAL SON" CHOR.: GEORGE BALANCHINE

לדור הרקדנים שאני שייך אליו היה חשוב להוכיח קודם כל שהוא מסוגל לעשות משהו, והדור המבוגר יותר הבין זאת ומהר מאוד ניצל זאת לטובתו. אני מצידי ניסיתי להוכיח, שבאלט הוא אמנות לצעירים, ובאופן אינסטינקטיבי הצלחתי לשלב בתפקידי הראשונים יכולת טכנית עם הבעה דרמטית".

מוחאמדוב מדגיש שוב ושוב, שבאלט הוא אמנות לצעירים, שרק גוף צעיר ואנרגטי יכול להעביר את תחושת היופי הטמונה בבאלט. לשאלתי, האם הוא תמך בזמנו במדיניותו של גריגורוביץ', להחליף את הדור המבוגר בצעירים, אינו נותן תשובה ישירה, אלא מביא לדוגמה את הקובנט גארדן הלונדוני.

"כאן בכלל לא חושבים על חילופי דורות, על גיל. הכל נעשה באופן טבעי ביותר. כאן תמיד קיימים הרכבים חדשים, ואני שמח מאוד כשאני רואה פנים צעירות וחדשות בין הפרטנרים שלי. התחלופה כאן היא דרך חיים".

מוחאמדוב לא חוסך שבחים מקובנט גארדן, גם אם לא תמיד הוא מסכים עם הראייה האמנותית שלהם. "כאן, למרות הדבקות במסורתיות, שואפים לשמור הרבה יותר על מסורת אנגלית בבאלט מאשר על מסורת עולמית. שומרים בקנאות על יסודות שהניחו הכוריאוגרפים האנגלים פרדריק אשטון וקנת מקמילן. אני מציין את זה כעובדה, ללא שיפוט ערכי. אני הייתי רוצה לראות שילוב בין התפתחות הקו הרעיוני של הכוריאוגרפים האנגלים, עם שאיפה להחיות צורות

קלאסיות של היפהפייה הנמה".

ראיתי אותו ב"גיזל" בתפקיד אלברכט, ועלי לציין, שהוא מקיים את כל הרעיונות הללו על שילוב טכניקה והבעה דרמטית בתפקיד זה. הוא מלא עוצמה, רגשות, תשוקה, דמות אמיתית המביעה רגשות אלה דרך התנועה. הפה-דה-דה שלו עם ויויאנה דורנטה בתפקיד גיזל הוא שיא של סערת רגשות ואסתטיקה. היכולת הטכנית הנקייה שלו מסייעת לו בצורה מושלמת. מה שכובש בביצוע שלו היא התחושה שמדובר באדם מודרני, המספר סיפור עתיק יומין שמרגש אותנו שוב ושוב.

ביקשתי ממוחאמדוב להשוות בין גיזל הקלאסית לגיזל של מאץ אק השבדי, שבה המערכה השנייה מתרחשת בבית משוגעים.

"זו ראייה חדשה לחלוטין של תוכן הבאלט הקלאסי, אך אם היא משתלבת באופן טבעי במסגרת, אפשר רק לברך על כך. הרי הדרמה בגיזל קיימת במערכה השנייה, ואם המתח והדרמטיות נשמרים, מה טוב. השאלה היא אם זה ניסיון בודד או תופעה שתיכנס להיסטוריה של הבאלט. רק העתיד ישפוט אם זה היה ראוי לביצוע ותשומת לב כה רבה. באופן אישי, אני מאוד נהנה מדברים

ידעתי, שקפיצות ופעולות כוריאוגרפיים הם רק חלק מזערי מאמנות אמיתית, והחלק הפחות חשוב, והעיקר הוא הבנת התפקיד, משחק בימתי, חדירה לנפש הגיבור, היכולת להביע את כל אלה בתנועה על הבמה. אמנם ספרטקוס אינו תפקיד כה דרמטי, אך הבנת את זה רק כשהתחלתי לעבוד על תפקיד איוואן האיום. הבאלט ברוסיה עבר הרבה תהפוכות, אבל ביסודו תמיד עמדה המהות הדרמטית. פשוט בשלב מסוים, כשהבאלט הרוסי הפך לבאלט סובייטי, קיבלו הצדדים הטכניים חשיבות יתר ודחפו הצידה את הבעה הדרמטית. דור שלם של רקדנים, לברובסקי, ואסילייב, ולדימירוב, מקסימובה ופליסצקיה ניסו לשלב באמנותם יכולת טכנית עם הבעה דרמטית. אלה שבאו אחריהם, הדור שלי, שכחו את ההבעה הדרמטית, למרות שאני זוכר איך מורי, פרוקופייב, ניסה להסביר לא פעם כיצד להצדיק כל תנועה וירטואוזית.

אירק מוחאמדוב, "עץ יהודה" (איש קריות), כור: קנת מקמילן IREK MUKHAMEDOV "THE JUDAS TREE" CHOR.: KENNETH MACMILLAN

כאלה, כי אני רואה את העתיד בבאלט המודרני."

שאלתי מה מושך אותו בבאלט המודרני. "קשה לי אפילו להגדיר, כי גם בבאלט הקלאסי וגם בבאלט המודרני אני שואף להדגיש את הקו המרכזי של הדמות אותה אני רוקד. בבאלט המודרני הקו הזה לא תמיד קיים. יש אוסף של פלסטיקה, של תנועות אופייניות, וכוחה של היצירה המודרנית הגאונית בזה שקו כזה קיים, אך נחוץ להדגיש ולהבליט אותו.

עבודה כזאת על דמות מעניקה לי שמחת יצירה, אך כל זה בלתי אפשרי ללא היסודות הקלאסיים, שאפשר למצוא ליצירות כמו אגם הברבורים, היפהפייה הנמנה או גיזל. רק בהן אנחנו מסוגלים לרענן את כוחנו בבאלט.

רק כשרוקדים בחופשיות תפקידים קלאסיים, מלטשים את הטכניקה, אפשר לשלוט בכל הצורות של הבאלט המודרני. אני מרגיש את זה היטב על עצמי."

אמירה זו מעניינת במיוחד לנוכח דעת הביקורת, הטוענת שהוא מרגיש את עצמו "בבית" בקלאסיקה ובבאלט המודרני כאחד.

"גיזל", רקדנים: ויויאנה דורנטה, אירק מוחאמדוב
"GISELLE", DANCERS: VIVIANA DURANTE, IREK MUKHAMEDOV

העיקר הוא הבנת התפקיד, משחק בימתי, חדירה לנפש הגיבור, היכולת להביע את כל אלה בתנועה על הבמה

את כוחו בבאלט המודרני הפגין מוחאמדוב בשתי עבודות של קנת מקמילן שנכתבו למענו, "חלומות חורף" ו"עץ יהודה (איש קריות)". מהחזרה הראשונה בקובנט גארדן נוצר קשר טבעי בין הכוריאוגרף האנגלי לבין הרקדן הרוסי. העיתונות האנגלית טענה, שאירק מוחאמדוב היה המוזה של מקמילן. "אני לא יודע אם זה נכון", אמר אירק מוחאמדוב, "אבל הוא בהחלט היה המוזה שלי".

מוחאמדוב הרגיש, שקנת מקמילן היה הכוריאוגרף הקרוב לו ביותר, ועם מותו הפתאומי מאחורי הקלעים, בזמן הופעתו של מוחאמדוב, הוא חש כי נשאר יתום. בעקבות מותו של מקמילן, היחסים של אירק מוחאמדוב עם הנהלת קובנט גארדן השתנו, דיברו אפילו על פרישתו.

הוא דרש מאנתוני דוואל להביא כוריאוגרף חדש לבאלט המלכותי, שיכתוב באלטים

למענו, אך דרישתו לא נענתה. לאירק מוחאמדוב היתה הרגשה, שאך זה יצא לחופש ופרש כנפיים, והנה הן קוצצו.

"לזכותו של הבאלט המלכותי ייאמר", מדגיש מוחאמדוב, "שהוא מנסה להמשיך את הקו של מקמילן, אם גם בכיוון קצת אחר, וזה מה ששיכנע אותי להישאר בלהקה. יחד עם זה מצאתי סוכן, ששינה את החוזה שלי עם קובנט גארדן, ומאז חיי בבאלט המלכותי נעשו טובים יותר לאין ערוך. קיבלתי הרבה יותר חופש בבחירת תפקידים, עצמאות בחשיבה האמנותית וחופש החלטה לגבי סיורים".

הוא ניסה כוחו ככוריאוגרף, אך מיד התאכזב מעצמו. "ניסיתי ליצור באלט בנושא אوتלו, לפי מוסיקה של ורדי, אבל בכל תנועה ובכל תפקיד סולו ראיתי רק את עצמי, ובה כל הקושי. למה קנת מקמילן, גריגורוביץ', נוימאייר וקיליאן זכו להצלחה עולמית ככוריאוגרפים? כשהם יצרו באלטים, הם לא ראו את עצמם על הבמה, אלא את הסולנים שלמענם הם יצרו. אני חולם על יוצר כזה שיצור למעני. אני לא יכול ליצור לאחרים".

אפילו בזמן שיחסיו עם קובנט גארדן היו מסובכים, אירק מוחאמדוב לא חשב אף לרגע לשוב לבמות ברוסיה. כששאלתי אותו על הבולשוי תגובתו היתה: "האם הבולשוי עדיין קיים? לא, נדמה שלא קיים שם כבר כלום". וכשאני מזכיר את להקת

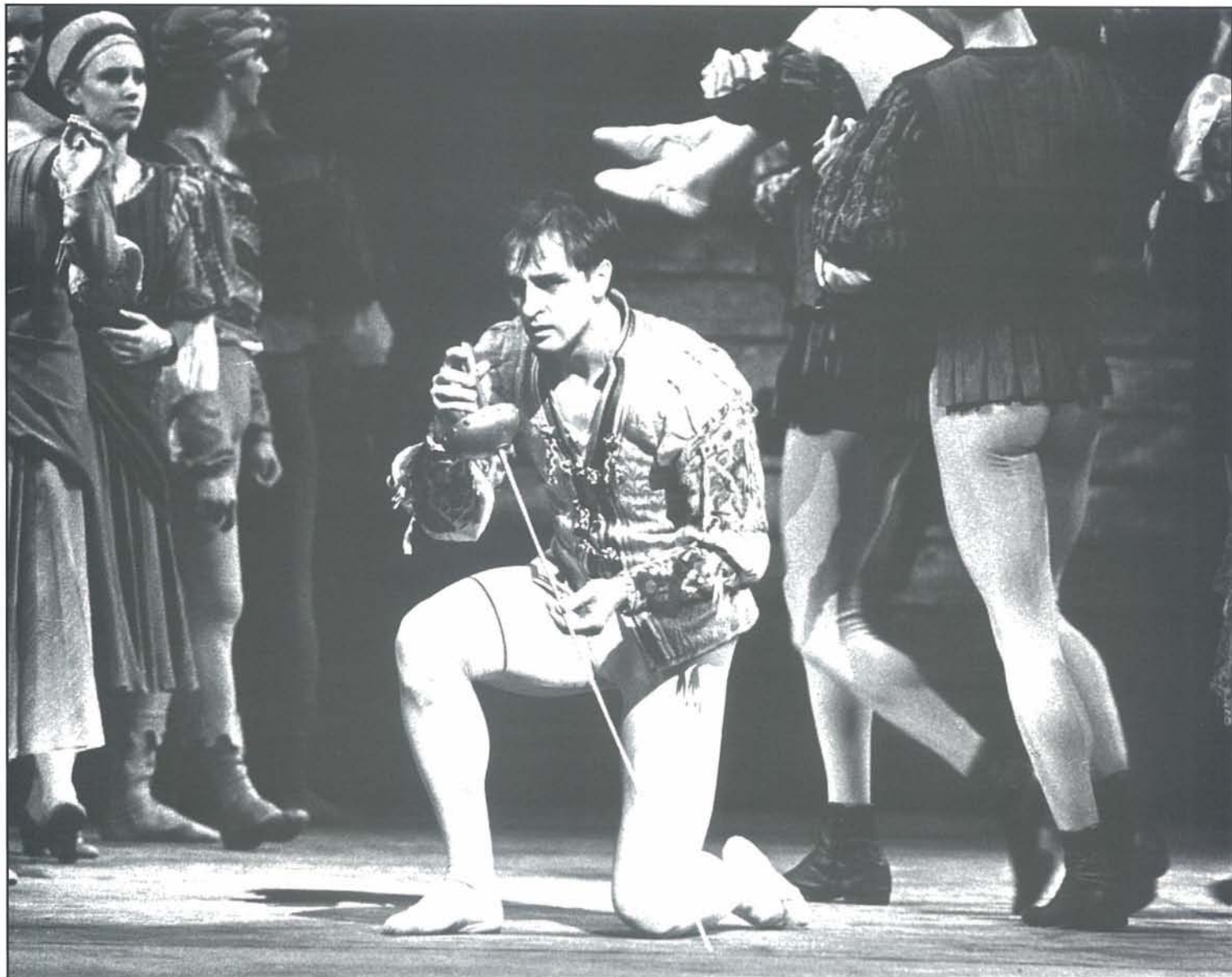
"בוודאי מצפים ממני שאגיד שכשאני קם בבוקר אני חושב על באלט חדש, על עבודה בעתיד, על הפקות, על תפקיד שאבצע בערב, על מקומי בבאלט המלכותי. אך למען האמת, כשאני מתעורר בבוקר אני חש שמחה על שאני בבית, שלידי אשתי מאשה, ובחדר הסמוך נמצאת בתנו סשה, ולהן אני אקדיש

"רומאו ויוליה", כור: קנט מקימילן

"ROMEO AND JULIET", CHOR.: KENNETH MACMILLAN

מה שכובש בביצוע שלו היא התחושה שמדובר באדם מודרני, המספר סיפור עתיק יומין שמרגש אותנו שוב ושוב

מאריאניסקי בפטרבורג הוא עונה: "אני לא חושב שהרפרטואר הנוכחי של להקות רוסיות יכול לפתות אותי, למשוך אותי לחזור. כאן יש לי המון עבודה. כל עונה אנחנו עושים כמה באלטים חדשים, ונראה לי שאף רקדן או רקדנית לא יוותרו על ההזדמנות לחדש את הרפרטואר כל הזמן. לחזור לרוסיה ולרקוד את הנסיכים רק למען הלחם לא מושך אותי. אני רוצה לעסוק באמנות. פעם חשבתי שנורייב, בארישניקוב וגם נטאשה מקארובה

את חי. ואם יקרה הבלתי ייאמן וביום מהימים אאבד את הבאלט, אמשיך להתקיים, לחיות, ואמשיך ליצור, מכיוון שיש לי את מאשה וסשה. בלעדיהן לא אשרוד גם בבאלט".

"רק כשרוקדים בחופשיות תפקידים קלאסיים, מלמשים את הטכניקה, אפשר לשלוט בכל הצורות של הבאלט המודרני"

קטע קצר מהמלך ואני וזה מאוד מצא חן בעיני לשיר ולדבר ולא רק לרקוד. אולי כשאשתך בהפקה המלאה אהיה פחות נלהב, אבל בכל זאת אני רוצה לנסות". לאור גיוון זה, איך אתה רואה את עתיד האמנותי? על מה אתה חושב כשאתה מתעורר בבוקר?

היו "בוגדים" משום שעזבו את רוסיה. לפני כארבע שנים, כשהתוודעתי לגורלי האישי כרקדן, הבנתי אותם ותמכתי לגמרי במעשיהם. אז גם הגעתי להחלטה לעזוב. הרי אצלי הכל היה כביכול נפלא. הייתי הכוכב בבולשוי, כולם טיפחו אותי. במרוצת הזמן הייתי רוכש גם דירה, מכוננית, עמדה, ועושה קריירה. אולי הייתי עוסק בביזנס, אבל לא היה לי הדבר שלו אני מתכוון להקדיש את חיי - אמנות".

כמו קודמיו, בארישניקוב ונורייב, אירק מוחאמדוב מנסה את כוחו בצורות אמנות אחרות. הוא מתכוון עכשיו לתפקיד ראשי במחזמר "המלך ואני", תפקיד בו לא רק ירקוד אלא גם ישיר וידבר. "זה קרה באופן פתאומי", מספר מוחאמדוב. "בקונצרט גאלה, שהוקדש לזכרו של נורייב, ביצעתי